

Список використаних джерел

1. Гаврилюк М. М., Салатенко В. Н., Чехов А. В., Федорчук М. І. Олійні культури в Україні : навч. посіб. / За ред. В.Н. Салатенка. Київ : Основа, 2008. 420 с.
2. Малина Г. В., Зозуля О. Л.. Захист озимого ріпаку у весняно-літній період *Агроном.* 2015. № 1. С. 72-73.
3. Секун М. П. Захист посівів ріпаку від шкідників. *Агроном.* 2009. № 2. С. 80-84.

Лозінська Тетяна

канд. с-г. наук доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

Біла Церква, Україна

**ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЗЕРНА СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ЯРОЇ В УМОВАХ
ДОСЛІДНОГО ПОЛЯ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАУ**

Основним напрямом досліджень у селекції пшениці на якість вважається створення високоврожайних сортів, в яких би поєднувалися висока продуктивність і якість зерна. Для поліпшення якості злакових культур вкрай необхідним є виявлення існуючих і створення нових генетичних джерел цінних ознак. В селекційному процесі за створення сортів пшениці велику увагу звертають на якість зерна, так як вона відноситься до головних характеристик комерційних сортів [1].

Найважливішим показником якості зерна пшениці ярої є вміст білка. Загальновідомо, що проблема білка є однією із глобальних проблем людства, яка в теперішній час є актуальною. Підвищенню умісту білка і його якості в зерні пшениці приділяється велика увага багатьох селекціонерів [2].

Дослідження сортового складу пшениці м'якої ярої щодо показників якості зерна (вмісту білка і клейковини) проводили впродовж 2016-2018 рр. в умовах ННДЦ Білоцерківського НАУ. Матеріалом для досліджень слугували сорти пшениці ярої: Гординя, Трізо, Харківська 30, Саратовська 29 і Сімкода миронівська. За стандарт слугував сорт Елегія миронівська.

В результаті проведених досліджень вміст білка у сортів знаходився на рівні від 13,2 % у сорту Трізо до 14 % у сорту Гординя. У сорту стандарту Елегія миронівська він був на рівні 12,0 % і поступався всім досліджуваним сортам.

Розмах мінливості найвищим був у сортів Харківська 30 та Сімкода миронівська (2,5), а найменший – у сорту Трізо (1,4).

Коефіцієнт варіації за вмістом білка у зерні вказує на незначну мінливість ознаки у всіх сортів за винятком Харківської 30, у якої цей показник був вищий 10%.

Загальновідомо, що цінність продовольчого зерна пшениці великою мірою залежить від рівня його білковості, а тому і вмісту сирої клейковини. У результаті наших досліджень статистичні параметри вмісту сирої клейковини досліджуваних сортів пшениці варіювали від 21,3 % в сорту Трізо до 26,8 % у сорту Сімкода миронівська. Стандарт мав найменший показник порівняно з досліджуваними сортами і знаходився на рівні 21,2 %.

Коефіцієнт варіації мав значний рівень мінливості у більшості сортів і варіював від 21,8 % у сорту Сперанца до 30,8 % у сорту Сімкода миронівська. Середню мінливість вмісту сирової клейковини зафіксовано у сортів Гординя (17,2 %) та Трізо (14,4 %).

Селекція пшениці на якість зерна пов'язана з різними труднощами, викликаними, передусім, існуванням негативних кореляцій ознак якості зерна з продуктивністю, а також фенотипічною мінливістю ознак [3]. Проте, вітчизняні і зарубіжні дослідники досить часто вказують на наявність від'ємної кореляції між зростанням урожаю та вмістом у зерні білку у ряду нових сортів. Проведений нами кореляційний аналіз між урожайністю та показниками якості підтверджує існуючу залежність між цими ознаками.

В процесі оцінки кореляцій між урожайністю та показниками якості суттєвих кореляцій не встановлено. Між урожайністю та вмістом білку ($r = 0,29 \pm 0,08$) виявлено слабкий позитивний кореляційний зв'язок і помірний – з вмістом сирової клейковини ($r = 0,34 \pm 0,07$).

У своїх дослідженнях не встановлено високої достовірної негативної залежності між досліджуваними ознаками, що вказує на можливість добору високопродуктивних форм із показниками якості, які не нижче цінних пшениць.

Таким чином встановлено різний ступінь кореляційної залежності між урожайністю та показниками якості зерна досліджуваних сортів, що дає змогу більш обґрунтовано будувати технології селекційного процесу.

Для селекційної роботи виділені джерела різного генеалогічного походження, які рекомендовані як високоякісні батьківські компоненти для схрещувань із високим якісним потенціалом.

Список використаних джерел

1. Ларченко К. А., Моргун В.В. Ознаки якості зерна пшениці та методи їх поліпшення. *Физиология и биохимия культ. растений*. 2010. Т. 42, № 6. С. 463-474.
2. Уразалиев Р. А., Аширбайева С. А., Абугалиева А. И. Озимая твердая пшеница; качество зерна, урожайность и стабильность их формирования. *Качество зерна пшеницы в центральной Азии*. СИММИТ, 2003. С. 79-83.
3. Баган А. В. Вплив фенолів на якість зерна пшениці озимої. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 3. С. 81-82.

